

Waarom zouden we
godsdiens in
godsnaam dulden?

Alias Pyrrho

Waarom zouden we
godsdiens in
godsnaam dulden?

Geloof als problematisch cognitief
verschijnsel.

Schrijver: Alias Pyrrho
Coverontwerp: Yan Krikke
ISBN: 9789403600222
© Alias Pyrrho 2020

Eerder verschenen:

GOD De bittere realiteit van een idee-fixe. (2016)

GELOOF Een cognitieve zegen, dwaaltuin, noodzaak,
illusie en een ramp voor de mensheid. (2015)

*'Men moet menselijke handelingen niet bespotten, niet
betreuren, niet veroordelen, doch begrijpen.'*

Baruch Spinoza

Het beeld met de naam 'De Tong van Lucifer' van de kunstenaar Ruud van de Wint (1942 – 2006) aan de Knardijk langs de A6 moet weg. Het beschadigde ovale, beeldbepalende kunstwerk is door de storm scheef gaan staan en de restauratie is waarschijnlijk duur. Maar dat is niet de belangrijkste reden om het beeld niet te herstellen.

Het indrukwekkende beeld met een formaat van negen meter hoog en vier meter breed dat geheel uit koperdraad vervaardigd is, steekt op de dijk een tong uit naar de hemel. Het is volgens SGP-Statenlid Sjaak Simonse godslasterlijk. "Dit beeld tart God." De naam is een verwijzing naar Satan de duivel die in de Bijbel lucifer wordt genoemd. Dit sculptuur daagt God uit en is godslasterend. Vanwege dit blasfemische karakter, pleit deze christelijke partij voor een definitieve verwijdering. „Elke keer dat ik erlangs kom word ik daar verdrietig van,” zegt het SGP-Statenlid.

Weten gelovige mensen eigenlijk wel hoe irritant ze zijn? Ze hebben de waarheid in pacht. Weten gelovigen wel hoe intolerant ze zijn? Iedereen moet doen wat zij goed of slecht vinden, ook niet gelovigen. Weten godsdienstige mensen wel dat ze niet voor vol worden aangezien? Omdat ze geloven in iets dat er niet is. Een waan die psychiatrisch of neurowetenschappelijk of filosofisch onderzocht moet worden. Al met al, is godsdienst nog wel te dulden? Voor menigeen zal de titel van dit relaas

schokkend zijn. En niet alleen voor degenen die een godsdienst aanhangen, ook voor oprechte democraten die uitingen graag vrijlaten en geen opvatting wensen uit te sluiten. Het vraagteken achter de zin, om godsdienst niet te dulden is provocerend en doorbreekt de vanzelfsprekendheid; het vanzelfsprekende recht om te geloven wat je wilt, dat is vastgelegd in de wet. Want als er toch één recht is voor iedereen op deze wereld, dan is het wel om te geloven in een hogere macht, ongeacht wie of wat die bovennatuurlijke macht ook is.

In die zin is de vraag die de titel in dit essay oproept echt overbodig, dus zal een boosaardige opzet het tegendeel wel bedoelen om dit vanzelfsprekende recht op religie te bestrijden. Of anders op z'n minst om godsdienst even los te zien van haar vanzelfsprekendheid, om dit recht op vrije godsdienst daarop, daarna weer snel te bevestigen. Wat op zich een onschuldige bedoeling is. Een herbevestiging van wat in deze oprukkende seculiere wereld geruststellend kan zijn. Als een pas op de plaats, om even alle religie en al het geloof in het (on)waarschijnlijke als cognitief gebeuren nog eens tegen het licht te houden; juist omdat de vanzelfsprekendheid dat overbodig lijkt te maken. Of anders, omdat een bepaalde godsdienst elke andere godsdienst wenst te verbieden, als het aan sommige recalcitrante gelovigen ligt. Het tegenspreken van de ware God wordt al gauw als godslasterlijk bestempeld. Omdat Goden of liever gelovigen het lang niet allemaal met elkaar eens zijn.

Maar nog meer wil de vraag in de titel van dit boek een antwoord op het fenomeen geloven als cognitief verschijnsel, waar de hang naar religie en al deze verschillende religieuze mogelijkheden uit voortkomen.

Het doel is dus te begrijpen wat er speelt in de eerder vermelde raad van Spinoza, in de oproep niet te bespotten, niet te betreuren en niet te oordelen.

Wat voor een vervolgde filosoof (1632 – 1677), die de Joodse God pertinent afwees, een mild en wijs woord was.

Het Jodendom ontstaat tweeduizend tot duizend jaar voor Christus. Religieuze joden geloven in één God, schepper van het heelal en de god van Abraham, Isaak en Jakob. Ze noemen hem Jahweh maar spreken zijn naam nooit uit. Gelovige joden geloven in de woorden van de aartsvaders Abraham, Isaak, Jakob en die van de profeten zoals Mozes die de tien geboden op stenen tafelen ontving. De Joden wachten op een Messias (verlosser) die vrede zal brengen.

Uit het eerste bovenstaande cursief: ‘De Tong van Lucifer’ blijkt dat godsdienst heel gevoelig ligt bij gelovigen. Men voelt zich snel gekwetst of beledigd bij een bruske ontkenning. Gelovigen zien en voelen de kwetsing als een aanval op God, of als kritiek op hun leer of erger, wanneer er sprake is van bespottig; dat spotten ervaren ze als zeer krenkend. Kunst en humor lijken vrij spel te krijgen om wat met

veel respect omgeven is niet te ontzien. Lachen om wat heilig is wekt boosheid op. Grappige cartoons van de profeet resulteren in wraakgevoelens. Elke kritiek wordt al gauw als pijnlijk ervaren en door het ongeloof en de botte ontkenning van wat heilig is door seculieren, als bespotting ervaren. Maar de religieuze gevoeligheid is evenzo goed niet minder kwetsend door interne kritiek vanuit een richtingenstrijd in de verkettering over de juiste interpretatie van het heilige woord. Vooral dit laatste feit, dat meestal gelegitimeerd wordt door een zuivering van de leer, heeft door de eeuwen heen tot veel bloedvergieten geleid. Godsdienst dulden klinkt vanuit het oogpunt van gelovigen als een aanval op ketters. Op afvalligen die van de ware leer afdwalen en daarmee zondigen. Hoe komt het dat godsdienst zo gevoelig ligt? Waarom de leer zuiveren? En gaat het om gevoeligheden die algemeen respect verdienen? Moet iedereen die gevoeligheden ontzien uit respect voor anderen en hun opvattingen, ongeacht hoe die overtuigingen zijn? Het zijn onder meer deze vragen waar dit essay zich mee bezig houdt.

Beledigingen van de islam en westers geweld tegen moslims waren de motieven van Gökmen T. voor de tramaanslag in Utrecht waarbij vier willekeurige passagiers werden doodgeschoten. "Ik ben geen democraat en ik erken jullie rechtbank niet. Dat heb ik meerdere keren duidelijk gemaakt." En verder: 'Ik laat niemand

met ons geloof spotten. Denk je echt dat wij de sharia loslaten?’

Religie is niet iets wat in de marge van het leven staat, zoals het beoefenen van een hobby. Religie trekt door het hele leven, niet alleen van geboorte tot het sterven, ook doordrenkt de leer het denken over wat goed en slecht is om vervolgens ernaar te handelen. Daarbij zoekt de gelovige medestanders of gelijkgezinden die tezamen een buffer vormen tegen alles wat anders is of wie er anders over denkt. De meeste gelovigen hebben wat dat betreft voldoende steun aan geloofsgenoten. Van de volwassen Nederlandse bevolking gaf 50 procent in 2015 aan godsdienstig te zijn. In 2010 was dat nog 55 procent. Iets minder dan een kwart van de Nederlandse kerkgangers is katholiek, 16 procent protestants. Van de protestanten geeft 7 procent aan hervormd te zijn. Respectievelijk 3 en 6 procent rekt zich tot de gereformeerde kerk of de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Verder is 5 procent van de Nederlanders moslim en geeft 6 procent aan tot een andere kerkelijke gezindte of levensbeschouwelijke stroming te horen, waaronder het jodendom, hindoeïsme of boeddhisme. Wereldwijd rekt acht op de tien mensen zich tot een religie. Het grootste deel van de wereldbevolking, 32 procent, noemt zich christen. Van de 6,9 miljard mensen op aarde zijn er 2,2 miljard christenen, 1,6 miljard moslims, 1 miljard hindoes, bijna 500 miljoen boeddhisten en 14 miljoen joden. Dit worden doorgaans de belangrijkste

godsdiensden genoemd van de overige 1400 verschillende religieuze richtingen. Het percentage niet-gelovigen is vooralsnog kleiner dan de religieuzen, hoewel er een tendens is naar een meer seculiere samenleving, zeker in Nederland. Gezien dit overweldigende religieuze wereldwijde gebruik lijkt het overstelpend pretentius om vraagtekens bij de legitimatie van godsdienst te zetten. Anderzijds is het juist verbluffend, dat er over het fenomeen geloven en in het bijzonder het geloof in God zo weinig in analytische of filosofische zin wordt geschreven. Veel seculieren beschouwen religie als een achterhoedegevecht, waarin gelovigen langzaam maar zeker de strijd zullen opgeven. Geen zaak waarover je je nog druk hoeft te maken. Geef de tijd de ruimte en elk geloof verflauwt of vervalst. God is al dood bij de constatering van Nietzsche en dat is inmiddels lang geleden. Maar daarmee is het verschijnsel godsdienst niet minder dominant of actueel. God als reële aanname, is wetenschappelijk en filosofisch gezien niet minder interessant, alsook het fenomeen geloven dat direct in het verlengde ligt. Want godsdienst leeft nog wereldwijd en is nog altijd alle aandacht waard. Zeker met het oog op terrorisme waardoor de woorden: 'Allahoe Akbar' zo veelzeggend zijn. Dit alles rechtvaardigt onder meer deze bijdrage in deze tijd.

Quilla of 'Mama Quilla' was de maangodin van de Inca's. Haar broer en/of man was de zonnegod Inti. Oppergod Viracocha was haar vader. Quilla werd

vertegenwoordigd door de belangrijkste vrouw van de Inca keizer, Qoya. Zij vertegenwoordigde de maangodin op aarde en zorgde ervoor dat de rituele activiteiten in Cuzco overeenstemden met de maancyclus.

Godsdienst is op vele manieren te benaderen. Vanuit de historie, vanuit de etniciteit, vanuit de cultuur, vanuit het mensenrecht, vanuit de neurowetenschap en psychologie en/of sociologie; daar voegen we de discipline psychiatrie nog aan toe vanuit het verschijnsel godsdienstwaan.

Of vanuit de filosofie met het oog op de kwalificatie van feit of fictie. Al deze benaderingen beslaan de pagina's van dit boek, maar we beginnen het betoog bij de titel van dit essay met de vraag: Waarom zouden we godsdienst in godsnaam dulden? Aangevuld met een nogal prikkelende subtitel: Geloof als problematisch cognitief verschijnsel. Voor aanhangers van godsdiensten kan deze titel al een steek in het hart zijn, of op z'n minst een opwekking tot irritatie. Hoezo dulden?!!! De meeste gelovigen zijn rechtschapen mensen, vreedzaam, liefdevol met respect voor andere opvattingen. Het zijn mensen die anderen nooit kwaad zullen doen en helpen zwakkeren en behoeftigen waar en wanneer ze maar kunnen. Bovendien is vrijheid van godsdienst is een mensenrecht, dat nauw aansluit bij de vrijheid van meningsuiting. Het zijn twee wetsartikelen in de Nederlandse grondwet, waar menige Westerse democratie zich nauw bij aansluit. Godsdienst niet dulden? Een liberale democratische staat erkent de

ruimte voor alle opvattingen, waaronder het geloof in een God. Beperkingen van meningen en overtuigingen behoren bij totalitaire regimes, niet in een democratie. Laat dat vooral duidelijk zijn. Maar bijzonder genoeg vinden we het onduidelijke juist bij enkele dominante godsdiensten. Die godsdiensten verketteren of verbieden andere opvattingen of andere godsdiensten; of ongelovigen worden de mond gesnoerd of erger, verbannen, gediscrimineerd of zelfs vermoord in de naam van de Ware God, hoe die ook heet. Vrijheid voor meningsuiting geldt niet voor gelovigen die andere godsdiensten verachten. Dit in opdracht van de God die soms heerst met het zwaard en het terrorisme rechtvaardigt. De strijd tegen andersdenkenden wordt aangemoedigd, want het zijn afgoden en de jihad tegen ongelovigen kan voor sommigen een beloning zijn door martelaarschap. Het zijn Goden die discrimineren en elk recht naar zich toetrekken. Deze dominante Goden dulden geen andere Goden naast zich of schrijven de wet voor aan iedereen die er anders over denkt. Het is dit dilemma van vrijheid dat het woord 'dulden' van godsdienst als vraagstelling rechtvaardigt, omdat de religie zelf niets duldt en al het afwijkende wil bestrijden, maar wel van die vrijheid wenst te profiteren. Dan ligt het in de rede om geloof in verband met religie te zien als een problematisch cognitief verschijnsel. Is het geloof in God geen psychisch afwijkend verschijnsel waar de gelovigen zelf geen weet van hebben? Is het bestaan van God niet direct verbonden met rechten die

daaruit voortvloeien? Met andere woorden: wat voor recht heeft fictie nog als toch duidelijk blijkt dat God niet bestaat? Wat moeten we aan met geloof in verband met fictie en willekeurige aannames in fabels?

Hoe te staan tegenover fictie en willekeur als de gelovigen mensenrechten ontkennen? Waarom zouden we godsdienst dulden, is een vraag die in dit licht twee kanten op kan gaan. Ja, uiteraard, kan het antwoord zijn. Iedereen mag in sprookjes geloven, omdat in de meeste Westerse democratieën de vrijheid van godsdienst in de wet is vastgelegd. En dan is er altijd ook nog vrijheid van meningsuiting. Immers tolerantie is het kenmerk van een democratie. De vraag die hier over het dulden gesteld wordt moet dan wel een probleem aansnijden dat zo ernstig is, dat die vrijheid kennelijk de tolerantie te buiten gaat. De vraag is: Is godsdienst een mening zoals elke andere mening? Of is religie een buitencategorie binnen opvattingen of overtuigingen die de vrijheid daarvan een nadere overweging waard maakt? Het is namelijk geen problematiek die louter de ethiek in de privésfeer raakt, want de religieuze moraal zet zich door in het openbare leven, in gedragingen (boerka), in verboden door het plaatselijke bestuur (De tong van lucifer), in de landelijke politiek (ontkenning van democratie en het staatsrecht), in de geopolitiek (staten die de jihad aanwakkeren).